

OBSZARY RAMSAR

Obszary tworzone na mocy tzw. Konwencji Ramsarskiej (pełna nazwa to: „Konwencja o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego”), mające na celu ochronę i utrzymanie obszarów określanych jako „wodno-błotne”, łącznie z populacjami ptactwa wodnego zamieszkującego te obszary lub okresowo na nich przebywającego. W rozumieniu Konwencji obszarami wodno-błotnymi są środowiska, w których dominującą rolę odgrywa woda: bagna, błota, torfowiska lub zbiorniki wodne – zarówno naturalne jak i sztuczne, stałe i okresowe, o wodach stojących lub płynących, słodkich, słonych lub słonych, wraz z wodami morskimi, których głębokość podczas odpływu nie przekracza sześciu metrów. Obszary tworzone są na terenie państw, które ratyfikowały Konwencję.

REZERWATY BIOSFERY UNESCO

Obszary chronione tworzone w ramach programu MAB (Man and Biosphere) UNESCO na wniosek państw, podlegające prawodawstwu kraju, na terenie którego się znajdują. Rezerwaty pełnią trzy zasadnicze funkcje: ochronną (ochrona krajobrazów, ekosystemów, zróżnicowania gatunkowego i genetycznego), rozwojową (sprzyjanie formom rozwoju gospodarczego i ludzkiego, które uznać można za społeczno, kulturowo i ekologicznie zrównoważone), wspierania logistycznego (przez edukację ekologiczną, szkolenia, badania i monitoring w odniesieniu do lokalnych, regionalnych, narodowych i globalnych zagadnień związanych z ochroną i zrównoważonym rozwojem). Rezerwaty Biosfery obejmują charakterystyczne ekosystemy ziemi, wód przybrzeżnych lub morskich i na ogół składają się z trzech stref: centralnej, obejmującej obszary objęte ochroną ścisłą, buforowej, podlegającej ochronie częściowej i strefy przejściowej. Sposób zarządzania środowiskiem w Rezerwacie Biosfery powinien zapewniać zarówno zaspokajanie potrzeb ludzkich, jak i ochronę naturalnych procesów i zasobów biologicznych.

OBSZARY WYRÓŻNIONE DYPLOMEM EUROPY

Dyplom Europy to przyznawany przez Radę Europy certyfikat jakości ochrony cennych obszarów przyrodniczych. Mogą go uzyskać obszary, które m. in. mają rangę europejską (reprezentują elementy dziedzictwa przyrodniczego, geologicznego, lub krajobrazowego o znaczeniu europejskim), mają odpowiedni status prawny i jednoznaczne granice, są zabezpieczone przed przedsięwzięciami sprzecznymi z celami ochrony (są uwzględnione w planach gospodarki przestrzennej), posiadają plan ochrony (zawierający zidentyfikowane zagrożenia zewnętrzne).

OBSZARY ŚWIATOWEGO DZIEDZICTWA UNESCO

Obszary objęte szczególną ochroną UNESCO ze względu na ich unikatową wartość kulturową lub przyrodniczą dla ludzkości, spełniające określone kryteria. W przypadku obszarów przyrodniczych mogą to być obszary obejmujące wyjątkowe zjawiska przyrodnicze lub tereny szczególnego naturalnego piękna, środowiska przyrodnicze szczególnie ważne dla ochrony bioróżnorodności, ilustrujące ważne etapy w historii planety (ślady dawnego życia, procesy geologiczne itp.), przedstawiające przykłady istotnych dla ewolucji procesów ekologicznych i biologicznych.

Wyjaśnienie pokrewnych terminów:

Ochrona ścisła: całkowite i trwałe zaniechanie bezpośredniej ingerencji człowieka w stan ekosystemów, tworów i składników przyrody oraz w przebieg procesów przyrodniczych na obszarach objętych ochroną, a w przypadku gatunków - całoroczną ochroną należących do nich osobników i stadiów ich rozwoju.

Ochrona czynna: stosowanie, w razie potrzeby, zabiegów ochronnych w celu przywrócenia naturalnego stanu ekosystemów i składników przyrody lub zachowania siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin, zwierząt lub grzybów.

Ochrona częściowa: powierzchniowych form ochrony przyrody wyraża się w oddziaływaniu na ekosystemy, ich stan oraz składniki poprzez stosowanie różnych zabiegów ochronnych, hodowlanych i pielęgnacyjnych. Ma na celu uzyskanie stanu środowiska przyrodniczego zgodnego z założeniami planu ochrony. Ochrona częściowa gatunków roślin, zwierząt i grzybów dopuszcza możliwość redukcji liczebności populacji oraz pozyskiwania osobników tych gatunków lub ich części.

Wszystko, czego nie wiecie o Naturze 2000. Załącznik nr 1. Fragment raportu z badań nad świadomością ekologiczną Polaków w 2008 r.

Zapoznajcie się dokładnie z tekstem, notujcie pojawiające się w trakcie czytania wątpliwości i pytania, a następnie wykonajcie polecenia znajdujące się pod tekstem.

„Od 2004 r., w związku z członkostwem Polski w UE, nowym elementem przestrzennego systemu ochrony przyrody stały się obszary wchodzące w skład europejskiej sieci Natura 2000, mającej za zadanie ochronę najcenniejszych pod względem przyrodniczym ekosystemów naszego kontynentu. Nasuwają się zatem pytania, czy w ciągu minionych 4 lat nazwa Natura 2000 stała się rozpoznawana oraz na ile ta relatywnie nowa forma ochrony przyrody zinstytucjonalizowała się już w świadomości Polaków?

Wyniki badań świadczą, iż jeszcze niewiele osób jest w stanie wybrać spośród podanych różnych określeń pojęcia Natura 2000 trafne odpowiedzi. Prawidłowo kojarzy omawiane pojęcie 1/3 respondentów, rozumiejąc je jako: teren chroniony (19%) oraz obszary o najwyższych walorach przyrodniczych w Europie (16%). Do częściowo poprawnych odpowiedzi można także zaliczyć wskazanie na: teren atrakcyjny turystycznie (15%), gdyż z pewnością pod względem przyrodniczym atrakcyjność ta jest bardzo duża oraz teren zrównoważonego rozwoju (5%), albowiem zasady tego typu rozwoju, a więc przyjaznego środowisku gospodarowania są tam obowiązujące. Cieszy fakt, iż mimo szeroko komentowanego w mediach konfliktu wokół obwodnicy Augustowa lokalizowanej w pierwotnej wersji w obszarach „naturowych”, zaledwie 2% badanych postrzega Naturę 2000 przede wszystkim jako teren konfliktów społecznych, a 3% kojarzy ją z ograniczeniami rozwoju gospodarki. Z drugiej strony niestety, aż dla 41% respondentów omawiane pojęcie pozostaje jak dotąd zupełnie nieznanne. Wyraźnie widoczna jest korelacja między poziomem wykształcenia respondentów a znajomością analizowanego zagadnienia – wśród osób z wyższym wykształceniem odsetek prawidłowych skojarzeń (46%) był dwukrotnie wyższy niż wśród osób legitymujących się wykształceniem podstawowym (24%). Ponadto nazwa Natura 2000 jest najlepiej rozpoznawalna wśród:

- pracujących na własny rachunek – 6%
- uczniów i studentów – 46%
- mieszkańców dużych miast (101–500 tys.) – 45%
- ludzi młodych (w wieku do 35 lat) – 43%
- osób o najwyższych dochodach (ponad 1200 zł) – 43%
- mieszkańców regionu północno-wschodniego – 38%”.

[Źródło: Bołtromiuk Artur, Burger Tadeusz, Polacy w zwierciadle ekologicznym. Raport z badań nad świadomością ekologiczną Polaków w 2008 r., InrE, Warszawa 2008]

Odpowiedzcie na poniższe pytania

1. Jak sądzicie, w jaki sposób badacze pozyskiwali informacje?
2. Jak sądzicie, po co przeprowadzane są tego typu badania? Do czego mogą posłużyć ich wyniki?
3. Czy zaprezentowane dane są dla Was interesujące?
4. Czy Waszym zdaniem wiedza Polaków nt. Natury 2000 jest satysfakcjonująca? Uzasadnijcie odpowiedź.
5. Jak sądzicie, dlaczego wśród mieszkańców północno-wschodniej Polski wiedza nt. Natury 2000 jest najwyższa?
6. Jak sądzicie, z czego wynika fakt, iż „zaledwie 2% badanych postrzega Naturę 2000 przede wszystkim jako teren konfliktów społecznych, a 3% kojarzy ją z ograniczeniami rozwoju gospodarki”?